

IGRIC - najstaršia filmová cena na Slovensku

Slovenský filmový zväz

Igric je najstaršia filmová cena udeľovaná na Slovensku. Prvé Ceny Igric boli vyhlásené v roku 1967, ďalšie v rokoch 1968 a 1969. Pre politické postoje slovenského Filmového a televízneho zväzu (FITEZ), ktorý ceny udeľoval k augustu 1968 a nekompromisné stanoviská pri oceňovaní slovenských filmárov, bol FITEZ v roku 1970 zakázaný federálnym ministerstvom vnútra a udeľovanie Igricov zrušené. V roku 1993 bolo udeľovanie Igricov obnovené. V roku 2009 Igrice a tvorivé prémie Literárneho fondu, Slovenského filmového zväzu a Únie slovenských televíznych tvorcov sa udelili po 20. krát. Vyhlásenie výsledkov súťaže bolo 15. apríla 2009.

Pripomeňme si, že v rokoch 1967 – 2009 získalo 83 Igricov 71 najvýznamnejších slovenských filmárov a audiovizuálnych tvorcov za 65 diel, napríklad Štefan Uher, Dominik Tatarka, Il'ja Zeljenka, Juraj Jakubisko, Stanislav Barabáš, Peter Solan, Martin Slivka, Laco Kraus, Viktor Kubal, Dušan Hanák, Martin Hollý, Stanislav Szomolányi, Albert Marenčin, Peter Kerekes, Alojz Hanúsek, Tibor Vichta, Stanislav Párnický, Dodo Šimončič, Jindro a Zdeno Vlachovci, Matej Mináč, Juraj Kukura, Juraj Nvota, Pavol Barabáš, Laura Siváková, Katarína Kerekesová, Richard Kirchhoff, Stanislav Štepká, Dušan Hudec, Tibor Biath, Ladislav Chudík, Martin Šulík, Marek Leščák, Jaroslav Vojtek, Ivana

Kremnica (1958, réžia Vojtech Andreášsky), foto: Tibor Biath

Zajacová, Táňa Radeva, Jozef Mintál, Ivan Teren, Mátyás Prikler, Marko Škop, Laco Kraus, v roku 2008 Ľuboš Kostelný, Juraj Nvota, Ivana Šebestová, Martin Šulík a Róbert Šveda. V roku 2009 sa k nim pridali Juraj Jakubisko, Dušan Trančík, Ladislav Kaboš, Boris Šima a Pavol Višňovský.

Do súťaže o Igrice 2009 sa prihlásil rekordný počet diel v histórii udeľovania Igricov – 69 (vlani 54). Filmy hodnotila porota vedená Vidom Horňákom. Pravidelnou súčasťou programu bolo aj udeľovanie Cien slovenskej filmovej kritiky Klubom filmových novinárov Slovenského syndikátu novinárov tohto roku už 17. krát. Igrice 2009 boli udelené v kategóriách: hraná tvorba pre kiná, televízna dramatická tvorba, filmová a televízna dokumentárna tvorba, animovaná tvorba, herecký výkon vo filmovom alebo televíznom diele. Okrem Igricov boli v týchto kategóriách udelené aj tvorivé prémie. Prémie boli udelené aj v ďalších štyroch kategóriách – za ostatnú televíznu tvorbu, študentskú tvorbu, teóriu a kritiku a DVD. V roku 2009 bolo udelených 5 Igricov a 18 tvorivých prémie. Víťazom boli udelené finančné odmeny Literárneho fondu vo výške

Envirofilmy v súťaži IGRIC 1967 – 2009

Keď zalistujeme v archíve udeľovania Igricov a cien Literárneho fondu, Slovenského filmového zväzu a Únie slovenských televíznych tvorcov, zistíme, že filmy s environmentálnou tematikou sú oceňované od zrodu tejto najstaršej filmovej súťaže na Slovensku. Filmy o živote na slovenskej dedine, o faune a flóre na Slovensku, slovenských horstvá a riekach, živote dedinčanov, práci roľníka a premenách slovenskej krajiny boli vždy v popredí záujmu slovenských filmárov.

Pripomeňme si aspoň niekoľko z nich:

- 1957: Zakliata dolina (r. Štefan Kamenický)
 1968: Sená na Doščanke, Štyri dni Ľudovíta Čonku, Mašinka (všetky tri r. Karol Skřípský)
 1975: Kráľovná ryb (r. Štefan Orth)
 1997: Ekosystémy Slovenska (r. Tomáš Paštéka, Jaroslav Mikuš)
 2000, 2001, 2002: Eko ďalej...? (r. Katarína Začková)
 2001: Tajomné Mamberamo (r. Pavol Barabáš)
 2002: Čo rozprávala teta srna (r. bratia Jindro a Zdeno Vlachovci), Rómsky dom (r. Marko Škop)

- 2004: Domáce kinečko (r. Michal Suchý)
 2005: V ríši kamzíka tatranského (r. Zdeno Vlach)
 2007: Iné svety (r. Marko Škop), Ekomorfóza (r. František Jurišič)
 2008: V pralesoch Karpát (r. Zdeno Vlach)
 2009: Moderná architektúra Slovenska (r. Ladislav Kaboš)

Nositelia ceny Únie slovenských televíznych tvorcov za dlhoročný prínos k audiovizuálnej tvorbe s environmentálnou tematikou

- 1999 Katarína Začková – televízna publicistka (Eko ďalej...?)
 2000 Tomáš Paštéka – režisér, dokumentarista
 2001 Jindro Vlach – režisér
 2002 Imrich Schlosser – redaktor
 2003 Katarína Javorská – dramaturgička, scenáristka
 2004 Juraj Lihosit – režisér projektov Eko ďalej
 2005 Zdeno Vlach – režisér, dokumentarista
 2006 Pavol Barabáš – režisér, dokumentarista
 2007 Milan Štelbaský – režisér, dokumentarista
 2008 Jaroslav Mikuš – režisér, dokumentarista

20 250 eur (607 500 Sk). Igric je dotovaný Literárnym fondom finančnou odmenou vo výške 2 000 eur, tvorivé prémie vo výške 700 eur (herecké ceny 700, resp. 350 eur). Symbolom ceny Igric je soška od akademickej sochárky Erny Masarovičovej.

Zo spomienok režiséra Martina Slivku (2000)

Ako vznikla cena Igric?

V socialistickom Československu bol celý rad filmových tematických prehľadok a súťaží. Ich vyvrcholením bolo každoročné bilancovanie hranej i krátkometrážnej tvorby. No do výberu filmov a najmä do ich ocenenia zasahovalo nielen vedenie kinematografie, ale aj vyššie stranické orgány. Už pri prvom politickom odmáku r. 1963/64 a súčasnom nástupe československej novej vlny sa na pôde Filmového a televízneho zväzu zrodila myšlienka samostatného, nezávislého hodnotenia tvorby. Na konci roku 1966 sa myšlienka stala realizovateľnou. Spojenie so Slovenským literárnym fondom vytvorilo zázemie, ktoré umožnilo finančné dotovanie ocenení. Na báze národných kinematografií, slovenskej a českej, ČEFITEZ pomenoval, svoju cenu Trilobit. Ja som navrhol názov IGRIC. Prečo? Igric (po latinsky jocolátor) bol stredoveký potulný spevák, herec, komediant atď. Jocolátori sa regrutovali nie iba z nižších spoločenských vrstiev, ale najmä z radov nedoštudovaných kňazov, právnikov, lekárov. Ich sociálne zázemie patrí k paradoxom stredoveku, v ktorom na jednej strane vládla masová negramotnosť a na strane druhej nezamestnanosť inteligencie. Jocolátori sa delili stavovsky ako súveká spo-

ločnost. Minesängri a trubadúri skladali a prednášali hrdinské i oslavné básne pre bohatých a mocných, sami boli poväčšine bohatí. Iní zasa robili dvorných bláznov, šašov a tiež sa nemali zle. Tí praví nezávislí igrici chodili pomedzi ľud, vystupovali na jarmokoch, pútnických miestach, vidieckych svadbách, v prístenných krčmách a pod. Boli to muzikanti, speváci, herci, ránhojiči, zarietkavači, žongléri, kúzelníci. Ovládali deväťoro remesiel a tým desiatym bola bieda. Ich repertoár bol veľmi široký: prinášali správy i poznatky zo sveta, senzácie i poučenia, boli tvorcami stredovekej smiechovej kultúry – vymýšľali texty, gagy, scénické realizácie, skladali a spievali žartovné, náboženské, hrdinské i baladické piesne, scenáristicky, dramaturgicky, herecky i režijné sa zúčastňovali veľkolepých stredovekých mystérií atď. Mój návrh bol prostredníctvom SloFITEZ-u prijatý. Osobitne ho podporil Stano Barabáš, jeho podpredseda, ktorý mal na starosti prípravu podujatia. S tajomníkom SloFITEZ-u Jánom Szelepčným sme navštívili akademickú

Gemini (1991, réžia Pavol Gejdoš ml.), foto: Vladimír Vavrek

sochárku Ernu Masarovičovou a dohodli s ňou vecný symbol ceny. Opísal som jej atribúty stredovekého igrice. Mala vtedy vyhotovenú sériu komorných plastík – sochárskych alegórií múz a tuším sošku Hudba modifikovala do tejto podoby. Prvé udeľovanie sa konalo v roku 1967. Zúčastnil sa ho čestný predseda FITEZ-u, národný umelec Martin Frič. Ocenenia Igric sa udeľovali ešte v rokoch 1968 – 1969.

V prúde týchto filmových udalostí bol aj 21. august 1968 a jeho internacionálna „pomoc“. FITEZ bol jednou (možno aj jedinou) organizáciou, ktorá súhlas s „pomocou“ nevyslovila a nepodpísala. V dôsledku toho bol ako protispoločenská a protisocialistická organizácia príkazom federálneho ministerstva vnútra zrušený a všetky jeho aktivity boli zakázané. Členovia predsedníctva, ktorí o stanovisku svojej organizácie jednomyseľne rozhodli, „dočasne“ nesmeli byť prijatí za členov novokonštituovaného Zväzu dramatických umelcov. FITEZ a Igric boli teda koncom roku 1969 z príkazu ministra vnútra – ako najkompetentnejšieho v oblasti kultúry „zavesené na kliniec“. FITEZ bol 7. 1. 1970 vylúčený z Národnej fronty a tým na dvadsať rokov zakázaný a udeľovanie Igricov zrušené.

Slovenský filmový zväz sa pri svojom konštituovaní roku 1990 prihlásil k dedičstvu FITEZ-u a bolo teda logické, že 31. 1. 1993 obnovil aj udeľovanie ceny Igric. Treba len vysloviť želanie, aby Igric naďalej naplňal svoj pôvodný cieľ: hodnotiť dosiahnuté výsledky, stanovovať kritériá hodnôt, vytyčovať budúce smerovanie filmovej a televíznej tvorby.

20. IGRIC 2009

(pásmo ocenených filmov, 127 min.)

Hodnotila sa slovenská filmová tvorba roku 2008. Z ocenených filmov ponúkame:

GEN.sk Emília Vášáryová (r. Juraj Johanides, 13 min.), tvorivá práca v kategórii ostatná televízna tvorba „za duchaplné porušenie tabu v portréte hereckej osobnosti“;

Polnočný hrdina (r. Matúš Krajiňák, 16 min.), tvorivá práca v kategórii študentská tvorba „za ironický pohľad na zažitý stereotyp dvoch generácií“;

Chyťte ho! (r. Boris Šima, 18 min.), Igric v kategórii animovaná tvorba „za réžiu, výtvarné návrhy a láskavý humor

Tretí šarkan (1985, réžia Peter Hledík), foto: Fotoarchív SFÚ

Pán Machuľa vo Vesmíre I. (1988, réžia Krzysztof Gradowski), foto: Fotoarchív SFÚ

v detskej rozprávke“.

Veľký rešpekt (r. Viktor Csudai, 80 min.) tvorivá práca v kategórii réžia – Viktor Csudai „za tragikomický obraz a súčasný dialóg všedných dní na sídlisku“, za kameru – Štefan Bučka „za stvárnenie autentického prostredia charakterizujúceho životný štýl postáv“

Slovenská enviroklasika k 15. výročiu Envirofilmu

(pásmo archívnych filmov Slovenského filmového ústavu v Bratislave k 45. výročiu založenia SFÚ 2008, 71 min)

Z bohatej slovenskej krátkometrážnej tvorby, z vyše tritisíc dokumentov, sme vybrali päť o mestách, kde sa koná 15. ročník Envirofilmu a pridali sme enviroklasiku režiséra Paľa Bielika z roku 1943.

Pod holým nebom (1943, r. Paľo Bielik), 13 min.

Dokument o práci, zvykoch a folklóre na slovenskom salaši

Roľnícky deň vo Zvolene (1945, r. Ján Kadár), 8 min.

Dokument z Roľníckeho zjazdu vo Zvolene roku 1945

Banská Bystrica (1955, r. Vojtech Andreánsky), 17 min.

Dokument k 700. výročiu založenia mesta

Banská Štiavnica (1955, r. Pavol Miškov), 17 min.

Dokument o vzácnych pamiatkach mesta

Kremnica (1958, r. Vojtech Andreánsky), 14 min.

Dokument o starobyľom banskom meste Kremnica

Uvidíte na Envirofilme 2009

Veľký rešpekt (Slovensko, 2008)

Producent, réžia a scenár: Viktor Csudai

Komédia o mladých ľuďoch, žijúcich na najväčšom bratislavskom sídlisku, ktorí hľadajú kúsok svojho šťastia. Nerozluční kamaráti Peter a Mišo, nie z celkom ideálnych rodín, sa spolu potikajú, snažia sa zistiť, ako zapôsobiť na baby a odovzdávajú si „životné múdrosti“. Petrovi sa páči Michalova mladšia sestra Veronika. Tá má však oči pre iného... Zhodou okolností sa im do života pripletie okradnutý maďarský turista Zoltán. Snažia sa mu pomôcť, ako vedia. Situácia sa však skomplikuje a v ich životoch sa udeje niekoľko nečakaných zvrátov... Viktor Csudai čerpal námet zo života Petržalčanov, medzi ktorými žil šesť rokov. Ako dieťa sa Csudai Petržalke vyhýbal. „Bolo to veľké sídlisko bez chodníkov. Pamätám si, ako som išiel za kamarátom po kolená v blate,“ uviedol. Vo filme Veľký rešpekt sa snažil priniesť realistický obraz o živote na najväčšom slovenskom sídlisku. Niektoré skutočnosti sú však i v jeho filme jemnejšie ako realita samotná. V Petržalke pozná oveľa horšie osudy, ako neúplné rodiny, ktoré zobrazil vo filme. Podobná situácia je i v iných slovenských mestách. Autor konštatoval, že tento príbeh sa môže odohrávať všade.

Pán a hvezdár (1959, réžia Dušan Kodaj)

